

Sustav tretmana ovisnika u Republici Hrvatskoj

*Edukacija o Smjernicama za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu
9. prosinca 2019.*

Željko Petković, pomoćnik ravnatelj HZJZ-a

zeljko.petkovic@hzjz.hr

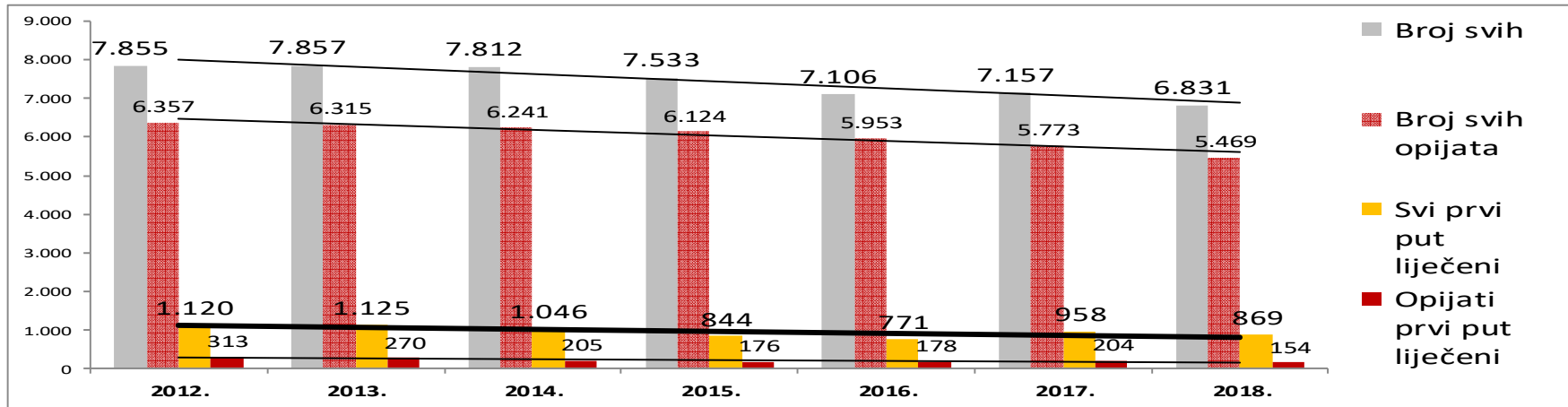

Ključni trendovi u RH

- **Relativno stabilan trend ovisnika na liječenju, u rasponu od 7.855 u 2012. do 6.831 u 2018.**
- **Oko 80% svih liječenih ovisnika u sustavu su opijatski ovisnici**
- **Broj novih ovisnika u tretmanu kontinuirano se smanjuje, osobito broj novih opijatskih ovisnika**
- **Kod neopijatskih ovisnika prevladava ovisnost o kanabisu**
- **Tijekom godina primjetan je i pad ukupnog broja ovisnika u tretmanu terapijskih zajednica**
- **2018. rekordnih 11.268 zapljena svih vrsta droga (2017. – 11.123 zapljena)**
- **U posljednjih šest godina stabilan trend za kaznena djela od 2.700 u 2013. do 2.282 kaznenih djela u 2018.; porast broja prekršaja vezanih za zlouporabu droga sa oko 5.500 u 2013. na 8.903 u 2018.**

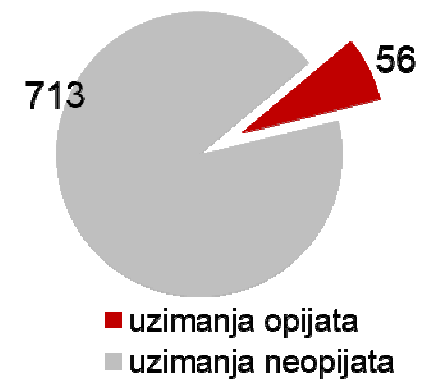

U tretmanu

- Broj ukupno liječenih stabilan, kao i broj ukupno liječenih opijatskih ovisnika.
- **80% ovisnika u tretmanu – opijatski**
- liječeni ovisnici sve duže ostaju u tretmanu, sve stariji
- Procjene - u RH između **7.200 i 11.547 visoko rizičnih ovisnika o opijatima (High risk opiate users - HROU)**
- Od ukupnog broja liječenih u 2018., **769** (2017.; **877**) – **11,2% su adolescenti** (4 u dobi do 15. godina)
- Eksperimentiranje počinje u dobi oko 16 godina
- Prosječna dob osoba koje dolaze prvi put na liječenje (27,4 godine)
- Podatci u 2018. - umrlo 85 osoba od posljedica uzimanja droge (2017.: 65).

Adolescenti u tretmanu zbog

Uloge pojedinih nositelja u provedbi tretmana i resocijalizacije

- **Službe za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo** - izvanbolničko liječenje i psihosocijalni tretman, provedba niza preventivnih aktivnosti, epidemiološko praćenje
- **Bolnice i odjeli za liječenje ovisnosti** – detoksikacija, testiranje adekvatne doze metadona, psihičku stabilizaciju zbog komorbiditetnih komplikacija, grupna i individualna terapija
- **Udruge i terapijske zajednice** - programi prevencije ovisnosti, rehabilitacija i odvikavanja od ovisnosti, savjetovanje obitelji ovisnika i samih ovisnika, edukacija, programi smanjenja štetnih posljedica uporabe droga, psihosocijalni tretman i rad s mladima rizičnog ponašanja i njihovim obiteljima, senzibilizacija javnosti za problem ovisnosti
- **Zatvorski i probacijski sustav** - farmakoterapija, zdravstveno zbrinjavanje, edukacija, savjetovanje, individualna i grupna terapija te modificirana terapijska zajednica, kroz probaciju provedba intervencija usmjerenih na uključivanje ovisnika u postojeće oblike psihosocijalnog tretmana u zdravstvenom i socijalnom sustavu

Osiguranje kvalitete tretmana i oporavka

Projekti i inicijative

- Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama koji se provodi u RH od 2007. godine
- Edukacije djelatnika u terapijskim zajednicama (2 ciklusa edukacija u 2014. i 2017.)
- **Smjernice za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu** – cilj harmonizacija sustava i unapređenje kvalitete tretmana
- **Smjernice za programe smanjenje šteta povezanih s uporabom droga** - cilj spriječiti i smanjiti štetu uzrokovanu zlouporabom droga, zagovaraju koncept oporavka (recovery)
- Revizija Smjernica za farmakoterapiju
- Projekt rezidencijalnog tretmana maloljetnika kod kojih postoji štetna uporaba sredstava ovisnosti
- Razvoj on-line tretmanskih intervencija
- Istraživanja
- **u suradnji s Trimbos institutom - provedena studija procjene kvalitete, učinkovitosti te kapaciteta službi koji pružaju liječenje/tretman osobama s problemom droga/projekt evaluacije supstitucijske terapije**

Evaluacija Nacionalne strategije – ključni rezultati i preporuke

- Primjena važeće Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga za razdoblje od 2012. do 2017. godine i Akcijskog plana 2015.- 2017. istekla je 31. prosinca 2017.
- U prvoj polovici 2017. godine u suradnji s Trimbos institutom **provedena evaluacija provedbe postojeće Nacionalne strategije** – metodologija se temeljila na analizi izvješća o provedbi Nacionalne strategije u prethodnom šestogodišnjem razdoblju, intervjuima s nositeljima mjera te online istraživanju putem standardiziranog upitnika
- **Generalni zaključak** - učinjeni značajni pomaci u izgradnji učinkovitog sustava za provedbu politike o drogama. Nacionalni odgovori razvijeni su u skladu s preporučenim standardima, smjernicama i iskustvima EU te se hrvatski model može smatrati primjerom dobre prakse
- Preporučuje se nastavak sadašnjeg pristupa i smjera, održavanje osnovnih načela „uravnoteženog pristupa“, politike utemeljene na „dokazima, zdravlju i ljudskim pravima“, kao i vodeće koordinacijske i suradničke strukture

Evaluacija tretmana - preporuke

Evaluacija NS (2017) te preporuke za područje tretmana

- Područje tretmana ocijenjeno je kvalitetno / 60% se slaže da je NS imala bitan utjecaj na razvoj i promjene u području tretmana i resocijalizacije
- „Drug-free“ liječenje nedovoljno je zastupljeno u odnosu na supstitucijsko liječenje
- Potrebno je osigurati primjenu multidisciplinarnog pristupa te razviti sinergiju i ojačati suradnju između sektora mentalnog zdravlja i sektora ovisnosti
- Uložiti u rane intervencije i diversifikaciju opcija tretmana - on-line intervencije/ „lakši“ modaliteti tretmana
- Omogućiti strukturirano uključivanje civilnog društva/korisnika - preporučuje se procjena kvalitete među korisnicima, krajnjim korisnicima sustava tretmana, kao i osobama „izvan tretmana“
- Poticati inovaciju u pristupima, intervencijama i uslugama, uvažavajući integrirani „pristup mentalnog zdravlja“
- Tretman supstitucijskom terapijom u zatvorima upitne/zabrinjavajuće kvalitete

Evaluacija tretmana - preporuke

Studija procjene evaluacije kvalitete, učinkovitosti te kapaciteta službi koji pružaju liječenje/ tretman osobama s problemom droga (2016)

- *Potreba za fleksibilnijim opcijama tretmana*
- *Stope zadržavanja u postojećim programima supstitucijske terapije su visoke, a stope odustajanja od tretmana niske*
- *Podjela između psihijatara u Službama za mentalno zdravlje te obiteljskih liječnika i medicinskih sestara ne funkcionira najbolje te ju je potrebno optimizirati*
- *Obiteljski liječnici odrađuju većinu posla te podnose teret pružanja tretmana, dok istodobno nemaju mogućnost sami ga prilagoditi*

■ Evaluacija tretmana - preporuke

Evaluacija supstitucijske terapije (2017)

- Istraživanje (Trimbos institut) je provedeno u periodu 27.09.2017 - 06.10.2017. na području Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka
- Održane su **fokus grupe** s predstavnicima relevantnih ministarstava, ustanova kao i s nezavisnim stručnjacima
- Sudionici su suglasni kako zlouporaba i neovlašteni promet terapijom na crnom tržištu predstavlja praksu diljem RH, međutim ne postoji konsenzus o ozbiljnosti problema i dosegu tržišta
- **Generalni zaključak ove evaluacije:**
 - hrvatski model supstitucijske terapije u skladu sa međunarodnim smjernicama, a razine pristupa, dostupnosti i pokrivenosti terapijom su vrlo dobre, odnosno iznad prosječne razine pokrivenosti na području Europske Unije
 - bitno je pridonio stabiliziranju heroinske epidemije i smanjenju šteta koje se javljaju radi zlouporabe droga (pr. HIV, predoziranje) i marginaliziranju korisnika
 - unatoč uspješno primijenjenom pristupu, sadašnja provedba supstitucijske terapije nije unaprijeđena niti modernizirana sukladno novim potrebama, što doprinosi ozbiljnim kontraefektima poput zlouporabe i pogrešne uporabe lijekova

Zaključno – minimalni standardi kvalitete za programe smanjenja potražnje droga - za područje tretmana/smanjenja štete/resocijalizacije

- Program tretmana trebao bi biti znanstveno utemeljen i sukladan karakteristikama i potrebama pojedinog korisnika (tailor-made pristup)
- Laka dostupnost tretmana bez dodatnih administrativnih prepreka za korisnike
- Ciljevi tretmanskih intervencija trebali bi se temeljiti na pristupu “step by step” uz periodičnu evaluaciju napretka, te uz odgovarajuće upravljanje mogućim relapsom
- Tretmanske intervencije trebale bi biti integrirani dio kontinuirane skrbi za korisnike koja uključuje kada je to moguće i socijalne intervencije (školovanje, edukaciju, zdravstvenu skrb, stanovanje), a s ciljem socijalnog uključivanja korisnika u zajednicu
- Pružanje usluga testiranja na zarazne bolesti, savjetovanja o rizičnim ponašanjima i potpora u ostalim pratećim bolestima
- Za aktivnosti i rezultate usluga tretmana i službi koje ih pružaju trebala bi se provoditi redovna vanjska i unutarnja evaluacija

ZAHVALJUJEM NA PAŽNJI